

عنوان مقاله:

معرفی نسخه خطی دیوان دبیر اعلم با بررسی موسیقی کناری و بیرونی اشعار آن

محل انتشار:

نشریه علمی پژوهش‌های نسخه شناسی و تصحیح متون، دوره 2، شماره 2 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 40

نویسنده:

آیت شوکتی - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی، خوی، ایران

خلاصه مقاله:

نسخ خطی گنجینه های ارزشمندی هستند که اطلاعات ارزنده ای از زمان نگارش و شخص نگارنده دارند. نسخه مورد نظر اثری است از دبیر اعلم که از شاعران و نویسندگان دوره قاجار و عهده دار رسایل خاص محمدشاه و مظفرالدین شاه بود. هدف از این پژوهش، آگاهی از میزان تسلط شاعر از قابلیت های زبانی و ادبی بخصوص عناصر موسیقایی و نقش آنها در القای محتوای مورد نظر او در دیوان است که به صورت نسخه خطی در کتابخانه مرکز احیای قم نگهداری می شود. موسیقی شعر از عوامل مهم زیبایی شعر محسوب می شود. نگارنده در مقاله حاضر ضمن معرفی نسخه حاضر، به روش کتابخانه ای- اسنادی و به روش توصیفی- تحلیلی- آماری در صدد پاسخ گویی به این پرسش است که موسیقی بیرونی و کناری اشعار دبیر اعلم از چه قابلیت‌های برخوردار است و غزلیات وی شامل چه مضامینی است و کدام مورد از بسامد بالایی برخوردار است. نتایج تحقیق نشان می دهد که دیوان وی در سه قالب قصیده، قطعه و غزل سروده شده و عرفان از مضامین پر بسامد غزلیات اوست. نسخه حاضر مشتمل بر اطلاعات ارزنده ای در خصوص معرفی خانواده و آثار وی تواند بود. از نظر موسیقی بیرونی شاعر در سرودن دیوان از ۹ بحر در ۲۵ وزن استفاده کرده که ۵/۵ درصد آنها اوزان دوری است. در بعضی موارد ایرادات وزنی مشاهده می شود. از نظر موسیقی کناری، اکثر شعرهایش غیر مردف است. در بین انواع ردیف ها، ردیف های فعلی بیشترین بسامد را دارند. در حروف مشترک قافیه، مصوت بلند+ صامت، از بسامد بالایی برخوردار است. در مواردی ایراداتی نیز در قافیه مشاهده شد.

کلمات کلیدی:

دبیر اعلم، نسخه خطی، موسیقی شعر، موسیقی بیرونی، موسیقی کناری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1679721>

